

AgriFood Economics Centre
Box 7080
220 07 Lund

Regeringskansliet
Klimat- och näringsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
parasto.nosrati@regeringskansliet.se

Remissvar rörande Kväveklivet

(Ert diarienummer KN2025/00104)

AgriFood analyserade 2023 stöd för åtgärder för minskade utsläpp av ammoniak och växthusgaser från jordbruket (Sidemo-Holm m.fl. 2023). En slutsats från analysen var att nyttan för lantbrukarna av åtgärder som minskar utsläppen är begränsad vilket innebär att det behövs en hög andel stöd för att investeringar ska vara attraktiva för lantbrukarna. För att göra stöden attraktiva är det också viktigt att ansökningsprocessen är enkel och handläggningen är snabb och förutsägbar. En undersökning av jordbrukarnas upplevelse med innovationsfrämjande styrmedel, pekar också på att lantbrukarna upplever processen som administrativt besvärlig och tidskrävande, samtidigt att det råder hög osäkerhet om ansökningsprocessen kommer att beviljas (Manevska-Tasevska och Langendahl, 2025).

En stödnivå på 80 % förefaller, utifrån våra exempelberäkningar, vara en bra utgångspunkt för att det ska bli attraktivt för vissa lantbrukare att söka stöd och genomföra åtgärder. Det bör finnas en beredskap att anpassa stödnivåerna för att säkerställa att stöden blir attraktiva för tillräckligt många lantbrukare för att uppnå önskad utsläppsminskning.

För att stöden ska bli kostnadseffektiva behöver hänsyn i möjligaste mån tas till effekten av olika åtgärder på utsläppen av ammoniak och växthusgaser. Åtgärder med störst minskning av utsläppen per krona stöd behöver prioriteras. I ett första skede kan det göras genom att effekten av olika åtgärder på utsläppen beräknas med schabloner. Ett utvecklingsarbete för att ta hänsyn till fler faktorer som påverkar åtgärdernas effektivitet bör genomföras exempelvis genom att data över utsläpp samlas in på ett urval av gårdar som genomför investeringar. Till exempel påverkar marktyp hur effektivt ammoniakutsläpp kan minskas med hjälp av nedmyllning av gödsel (Andersson m.fl., 2023) samma åtgärd leder därför till olika resultat på olika gårdar.

Det kan finnas en diskrepans mellan kostnadseffektiva åtgärder för minskning av ammoniakutsläpp och effektiva åtgärder för att minska växthusgasutsläpp. Den samhällsekonomiska nyttan blir störst om hänsyn tas både till effekten av åtgärderna på ammoniak och på växthusgasutsläpp sammantaget. Att stödja de åtgärder som ger störst minskning av ammoniakutsläppen per krona är kostnadseffektivt för just minskade ammoniakutsläpp men inte automatiskt samhällsekonomiskt effektivt. Åtgärder som surgörning med betydande potential att minska utsläppen av växthusgaser är enligt beräkningarna i Sidemo-Holm m.fl. (2023) mindre kostnadseffektiva än myllningsaggregat för att minska ammoniakutsläppen men ger betydande samhällsekonomiska vinster genom minskade utsläpp av växthusgaser. Åtgärder med en rörlig kostnad som surgörning behöver dock även ges stöd för de rörliga kostnaderna för att vara attraktiva för lantbrukarna.

Om målet är en kostnadseffektiv minskning av ammoniakutsläppen, för att uppfylla Sveriges åtagande för ammoniak, ska stöd till effektivare kväveanvändning bedömas med utgångspunkt från kostnaden per kilogram minskade utsläpp av ammoniak. Om målet är samhällsekonomisk effektivitet bör effekten på både ammoniak och växthusgaser vägas in. Hur detta görs får dock avgörande

betydelse för utfallet och det är inte helt enkelt att svara på hur de olika utsläppen ska vägas samman.

Sammanfattningsvis behöver stöd fördelas baserat på olika åtgärders förväntade utsläppsminskningar för att öka kostnadseffektiviteten det vill säga ge så stora utsläppsminskningar som möjligt med den givna budgeten. För att kunna förbättra stödets effektivitet i framtiden är det viktigt att öka kunskapen om åtgärders effektivitet vid olika lokala förutsättningar och utveckla modeller för att beräkna effekten av olika åtgärder på gårdsnivå

Referenser

Andersson, K., S. Delin, J. Pedersen, S. D. Hafner och T. Nyord (2023). "Ammonia emissions from untreated, separated and digested cattle slurry—Effects of slurry type and application strategy on a Swedish clay soil." *Biosystems engineering*, 226: 194–208.

Manevska Tasevska, G., and P-A., Langendahl (2025). "Hur upplevs innovationsfrämjande styrmedel av jordbrukare?" *AgriFood Fokus* 2025:1. Tillgänglig:

https://www.agrifood.se/Files/AgriFood_Fokus20251.pdf

Sidemo-Holm, W, K. Sundström och F. Wilhelmsson "Stöd för åtgärder inom jordbruket som minskar utsläpp av ammoniak och växthusgaser ", *AgriFood Fokus* 2023:6. Tillgänglig:

https://www.agrifood.se/Files/AgriFood_Fokus20236.pdf

Remissvaret har författats av Fredrik Wilhelmsson. Beslut i ärendet har fattats av Staffan Waldo för AgriFood, SLU och Fredrik Wilhelmsson för AgriFood, LU. Beslutet har fattats digitalt varför underskrifter saknas.

För AgriFood Economics Centre

Staffan Waldo

Fredrik Wilhelmsson